

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

**FERETRON
IKONA WNIEBOWZIĘCIE NMP
IKONA ŚW. MIKOŁAJ**

Z CERKWI PRAWOSŁAWNEJ P.W. ŚW. MIKOŁAJA
w Zabłociu
powiat bialski
diecezja lubelsko – chełmska

Opr. Małgorzata Podgórska – Makal

Konserwator dzieł sztuki

Upr. konserwatorskie 20/K/97

Nr dyplomu ASP w Warszawie 4997

LUBLIN
styczeń 2021

WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

• OPIS

Program dotyczy feretronu w formie architektonicznej ramy z ikonami

Feretron – rama 123 x 73

Wniebowzięcie NMP - wym. 55 x 38 cm

Św. Mikołaj - wym. 55 x 38 cm

Ikony w technice olejnej na desce.

Czas powstania 2 poł. XVIII w.

OBRAMIENIE

Obramienie – rama – architektoniczne.

Na niskim cokole ustawiona jest rama w owalnym kształcie i w ażurowej, bogato zdobionej rocaillami formie. Zwieńczenie ramy stanowi obraz „Oko Opatrzności” w formie tarczy o wymiarach 12 x 9 cm. Obraz oka jest z obu stron. Zamknięty złotym detalem snycerskim. Po obu stronach ramy, na górze i na dole 4 głowy aniołków ze złotymi skrzydłkami.

Nosidło w formie cokołu feretronu, z gzymsem, ozdobione złotymi rocaillami oplatającymi umieszczoną w centrum datę 1909.

Całość pomalowana na zielono, detale snycerskie pozłoczone.

Wniebowzięcie NMP - ikona w formie owalnej. Przedstawienie wielopostaciowe, kompozycja otwarta, dynamiczna. W górnej części Matka Boska unosząca się na obłokach oraz trzymana przez anioły, z rękami rozłożonymi na boki. Ubrana w białą suknię i niebieskie szaty. Wokół głowy rozchodzi się światło. W tle niebo. W dolnej partii apostołowie obserwujący sytuację, pomiędzy nimi puste łóżko Marii. W tle krajobraz.

Św. Mikołaj - ikona w formie owalnej. Przedstawienie jednopostaciowe, kompozycja zamknięta. W centrum sceny znajduje się św. Mikołaj przedstawiony do pasa, ukazany „en face”. Święty ubrany w czerwone szaty. Na ramionach niebieski omoforion. Na piersi zawieszony medalion. Na głowie mitra. W lewej ręce trzyma księgę, prawa wykonuje gest błogosławieństwa. Głowę okalają siwe włosy, krótka siwa broda. Tło płaskie, jednokolorowe, na tle po obu stronach postaci napisy cyrylicą.

• STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Obiekt znajduje się w świątyni czynnej, w której systematycznie odbywają się nabożeństwa.

Świątynia jest murowana, w latach 70. XX wieku w cerkwi prowadzone były szeroko zakrojone prace remontowe. W 1989 w cerkwi odnowione zostało pokrycie dachowe, zaś cztery lata później odnowiono wnętrze świątyni.

Feretron wraz z ikonami wymaga przeprowadzenia zabiegów konserwatorskich. Całość jest w złym stanie zachowania. Drewno architektury przemalowane. Po wykonaniu wstępnych odkrywek znaleziono fragmenty srebra i złota pod zielonym przemalowaniem. Widoczne spękania drewna i ubytki snycerki drewnianej. Złocenia w złym stanie, widoczne spękania i odpryski gruntu. Znaczne przetarcia złota. Dokładny stan zachowania warstw oryginalnych można będzie określić po oczyszczeniu i zdjęciu przemalowań z powierzchni.

Feretron jest obiektem ruchomym, przeznaczonym do noszenia w trakcie procesji, dlatego też znaczna część zniszczeń jest spowodowana uszkodzeniami mechanicznymi, wynikającymi z użytkowania obiektu.

Warstwa malarska ikon jest zabrudzona, werniks pożółkły. Widoczne są liczne drobne zniszczenia, przetarcia i spękania. Widoczne są drobne wykruszenia warstwy malarskiej. Niewykluczone przemalowania na ikonach.

Polichromia na karnacjach i włosach aniołków prawdopodobnie przemalowana. Konieczne jest wykonanie pełnej konserwacji technicznej i estetycznej w celu przywrócenia pierwotnego wyglądu oraz pełnionej funkcji.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

DREWNIANA ARCHITEKTURA

Pierwszym etapem prac będzie wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej dokumentującej stan zachowania obiektu. Zostaną wykonane odkrywki na powierzchniach przemalowanych, w celu ustalenia pierwotnej kolorystyki obiektu. Wyniki badań zostaną przedstawione komisji konserwatorskiej w celu akceptacji oryginalnego koloru. Kolejnym krokiem będzie oczyszczenie chemiczne i mechaniczne obiektu z przemalowań oraz jednocześnie zabezpieczanie sypiących się oryginalnych gruntów i polichromii poprzez systematyczne podklejanie ich. Po odstąpieniu oryginalnej warstwy farby, powierzchnia zostanie oczyszczona z zabrudzeń. Wykonane zostaną niezbędne prace stolarsko – snycerskie: wzmocnienia, uzupełnienia brakujących lub uszkodzonych elementów snycerki drewnianej z drewna tego samego gatunku co drewno oryginalne. Wzmocnienie strukturalne osłabionych elementów wykonane zostanie 5 % roztworem żywicy Paraloid B 72 w toluenie.

Drobne ubytki podłoża zostaną uzupełnione szpachlą do drewna w kolorze drewna oryginalnego. Uzupełnione zostaną grunty kredowo-klejowe. Powierzchnia gruntu zostanie opracowana na mokro i na sucho. Zostanie wykonana podmalówka kolorystyczna na uzupełnionych gruntach powierzchni polichromowanych. Położona zostanie izolacja Paraloidem B72. Wykonane zostaną scalenie i retusz naśladowczy partii polichromii. Wykonane zostaną rekonstrukcje srebrzeń i złocień złotem płatkowym zgodnie z ich pierwotnym układem. Na zakończenie zostaną zabezpieczone powierzchnie polichromowane i złoczone.

Przez cały czas trwania prac prowadzona będzie dokumentacja fotograficzna, rysunkowa i opisowa wykonywanych zabiegów konserwatorskich.

IKONY, OBRAZ, ANIOŁKI

Pierwszym etapem prac będzie wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej dokumentującej stan zachowania obiektu. Następnie zostanie zabezpieczona powierzchnia malarstwa z pomocą podklejenia odspojonych gruntów. Kolejnym krokiem będzie wykonanie badań w celu ustalenia zakresu przemalowań. Po uzgodnieniu z komisją konserwatorską zostaną usunięte przemalowania. Oczyszczanie warstwy malarskiej wykonane zostanie odpowiednio dobranymi preparatami po wykonaniu prób skuteczności ich działania.

Oczyszczanie przeprowadzone zostanie metodami chemicznymi oraz mechanicznie.

Na licu założone zostaną kity konserwatorskie w celu uzupełnienia ubytków warstwy gruntów na powierzchni obrazów. Zostanie wykonana podmalówka kolorystyczna na uzupełnionych gruntach, po czym całość powierzchni ikon pokryta zostanie werniksem pośrednim – retuszerskim.

Punktowanie wykonane zostanie techniką olejno-żywiczną metodą retuszu naśladowczego.

Ostatnią czynnością będzie wyrównanie optyki i zabezpieczenie warstwy malarskiej werniksem konserwatorskim.

PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

ARCHITEKTURA

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej stanu zachowania.
2. Wykonanie badań obiektu: stanu zachowania drewna.
3. Wykonanie odkrywek i badań kolorystyki pierwotnej.
4. Chemiczne i mechaniczne usunięcie przemalowań.
5. Doczyszczanie oryginalnej warstwy malarskiej oraz powierzchni złoconych i srebrzonych z zabrudzeń.
6. Podklejenie odspojonych partii warstw polichromii i złocień.
7. Wykonanie niezbędnych prac stolarsko – snycerskich: wzmocnienie osłabionych połączeń, uzupełnienie brakujących lub uszkodzonych elementów snycerki drewnianej
8. Założenie kitów ze szpachli do drewna.
9. Impregnacja – wzmocnienie strukturalne drewna poprzez zaimpregnowanie 5% roztworem żywicy Paraloid B 72.
10. Wykonanie podmalówki kolorystycznej na uzupełnionych w miejscach polichromii.
11. Wykonanie uzupełnień gruntów kredowo-klejowych. Opracowanie powierzchni gruntu na mokro i na sucho.
12. Położenie izolacji Paraloidem B72 na kitach w partiach polichromowanych.
13. Wykonanie retuszu naśladowczego i scalenia kolorystycznego warstwy polichromii.
14. Wykonanie złocień i srebrzeń na elementach snycerki drewnianej.
15. Zabezpieczenie elementów polichromowanych i srebrzonych.

IKONY

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej stanu zachowania.
2. Podklejenie odspojień gruntów na powierzchni malarstwa.
3. Wykonanie badań w UV w celu ustalenia zakresu przemalowań warstwy malarskiej obrazu oraz polichromowanych części aniołków.
4. Oczyszczanie warstwy malarskiej odpowiednio dobranymi metodami chemicznymi oraz mechanicznie z powierzchniowych zabrudzeń i przemalowań.
5. Uzupełnienie ubytków gruntu.
6. Zabezpieczenie warstwy malarskiej werniksem pośrednim.
7. Oczyszczenie odwrocia ikony.
8. Punktowanie warstwy malarskiej metodą retuszu naśladowczego techniką olejno-żywiczną.
9. Zabezpieczenie warstwy malarskiej werniksem damarowym końcowym.
10. Wykonanie dokumentacji prowadzonych prac.

Lublin styczeń 2021

Fot. nr. 1 Cerkiew Prawosławna p.w. św. Mikołaja w Zabłociu powiat bielski - Feretron, stan obecny. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal.

Fot. nr. 2 Cerkiew Prawosławna p.w. św. Mikołaja w Zabłociu powiat bielski - Feretron - „Oko”, stan obecny. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal.

Fot. nr. 3 Cerkiew Prawosławna p.w. św. Mikołaja w Zabłociu powiat bielski - Feretron, stan obecny. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal.

Fot. nr. 4 Cerkiew Prawosławna p.w. św. Mikołaja w Zabłociu powiat bielski - Feretron - detal, stan obecny. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal.

Podgórska-Makal
mgr Małgorzata Podgórska-Makal
 nr dyplomu ASP w Warszawie 4997
 upr. konserwatorskie. 20/K/97
 20-282 Lublin, ul. Królowej Jadwigi 6/7
 tel. 501030663, 501030687

Lublin, dn 25 stycznia 2021